

Praha 16. 6. 2009

19

Činnost oboru tuberkulózy a respiračních nemocí v roce 2008

Activity of branch of tuberculosis and diseases of the respiratory system in 2008

Souhrn

Ambulantní oddělení oboru tuberkulózy a respiračních nemocí sledují osoby se zvýšeným rizikem plicních onemocnění, provádějí tuberkulinové testy a očkování proti TBC, pečují o osoby s plicními chorobami. V roce 2008 bylo provedeno 1 964 876 ošetření-vyšetření, 102 370 BCG očkování a 127 675 tuberkulinových testů. Dispenzarizováno bylo 557 909 pacientů a s rizikem onemocnění plic bylo sledováno 190 036 osob.

Summary

Out-patient departments of the branch of tuberculosis and respiratory diseases monitor persons with higher risk of lung diseases; they perform tuberculin tests and TB vaccination, take care of persons with respiratory problems and diseases. In 2008 there were realized 1 964 876 examinations, 102 370 BCG vaccinations and 127 675 tuberculin tests. There were followed up 557 909 registered patients and were monitored 190 036 persons with risk of lung diseases.

V roce 2008 odevzdalo informace o své činnosti 306 ambulantních oddělení oboru tuberkulózy a respiračních nemocí (TRN), tj. 95 % zpravodajských jednotek. Oproti předchozímu roku se počet zařízení, zahrnutých do zpracování, snížil o 5. Zjištěné meziroční poklesy u některých ukazatelů tak mohly být do jisté míry ovlivněny nižším počtem zpracovaných zpravodajských jednotek ve sledovaném roce.

Na odděleních TRN pracovalo podle počtu fyzických osob ke konci roku 451 lékařů, 704 ZPBD (zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí) a 23 ostatních odborných pracovníků. V roce 2008 byl do sledování nově zaveden ukazatel „Průměrný roční přepočtený počet pracovníků (včetně smluvních)“. Z pohledu tohoto ukazatele zajišťovalo činnost 327,47 lékařů a 621,99 ZPBD.

Na odděleních TRN bylo provedeno 1 964 876 vyšetření-ošetření, tj. o 6 % méně než v předchozím roce. Jeden lékař poskytl v průměru 6 000 odborných kontaktů (6 049 v roce 2007), v přepočtu na 1 tisíc obyvatel připadlo průměrně 188 provedených vyšetření-ošetření (202 v roce 2007).

Pracovníci TRN uskutečnili na svých pracovištích 102 370 očkování proti tuberkulóze BCG vakcínou (oproti roku 2007 to představovalo zvýšení o 2 %). Nejpočetnější skupinou očkovaných na odděleních TRN byly děti ve stáří 11 let (63 %), dále následovali novorozenci (22 %), děti ve stáří 2 let (9 %) a ostatní osoby (6 %). Komplikaci po vakcinaci mělo malé procento osob z celkového počtu očkovaných na oddělení TRN (1,2 % = 1 255 osob).

Proočkovanost novorozenců dosáhla 98,5 % (neočkovaných novorozenců bylo jen 1 851 ze 119 570 živě narozených).

V roce 2008 se podrobilo tuberkulínovým testům 127 675 osob, tj. o 6 % méně než v roce 2007. Převážnou většinu (64 %) tvořily děti ve věku 11 let.

Největší objem péče byl stejně jako v minulých letech věnován dispenzarizovaným osobám. V roce 2008 bylo pod stálým lékařským dohledem 557 909 osob, což znamená meziroční zvýšení o 2 %. Nejvíce osob bylo dispenzarizováno pro chronickou obstrukční plicní nemoc (CHOPN) - 116 292 mužů a 81 490 žen. V rámci onemocnění CHOPN se sledují i jednotlivá stadia - lehké zahrnovalo 29 % postižených, střední 39 %, těžké 23 % a velmi těžké 9 %. Oproti minulým letům a na rozdíl od vykazování na příslušném statistickém formuláři je na doporučení odborné společnosti v této aktuální informaci vyčleněno z CHOPN a uvedeno samostatně stadium 0 rizikové, které je považováno za chronickou bronchitidu (diagnóza MKN-10 J41.0,1,8). Pro toto onemocnění bylo dispenzarizováno 10 % pacientů z celkového počtu osob pod stálým lékařským dohledem. Nejvíce pacientů s CHOPN bylo léčeno v Hl. m. Praze, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji. Další nejčastější příčinou dispenzarizace na odděleních TRN bylo astma bronchiale, které postihovalo 73 345 mužů a 91 518 žen. Toto onemocnění bylo nejčastějším důvodem dispenzarizace u dětí a mladistvých (celkem 3 773 chlapců a dívek do 19 let). Nejvíce osob s tímto onemocněním se nacházelo v Hl. m. Praze. U astma bronchiale se rovněž rozlišují stupně onemocnění: stupeň 1-intermitentní (25 % postižených), stupeň 2-lehké perzistující (37 %), stupeň 3-středně těžké perzistující (30 %), stupeň 4-těžké perzistující (8 %). U astma bronchiale došlo k meziročnímu nárůstu počtu postižených o 6 %. Třetím nejrozšířenějším případem dýchacích potíží spojených s dispenzarizací bylo zánětlivé onemocnění plic (46 730 osob), počet dispenzarizovaných zůstal zhruba na úrovni minulého roku. V kategorii 0–19 let se s touto diagnózou léčilo 867 osob a je druhou nejčastější příčinou dispenzarizace u této skupiny obyvatel. Nejvyšší počet nemocných se vyskytoval v Moravskoslezském kraji. Mezi nejzávažnější onemocnění se řadí zhoubné novotvary dýchacího ústrojí, počet dispenzarizovaných činil 16 990 osob s ověřenými novotvarami (15 371 v roce 2007) a 1 755 osob (1 838 v roce 2007) s dosud neověřenými novotvarami.

Nově bylo do dispenzarizace přijato 75 441 osob. Podíl nově přijatých osob činil 13,5 % z celkového počtu dispenzarizovaných osob (13,9 % v roce 2007). Více jsou ohroženi i postižení plicními chorobami muži (poměr dispenzarizovaných mužů a žen činil 1,3:1).

Z hlediska územního rozložení bylo nejvíce osob dispenzarizovaných lékaři TRN v krajích Hl. m. Praha a Moravskoslezském, tj. v oblastech se značnou exhalační zátěží.

Oddělení TRN sledují také osoby se zvýšeným rizikem plicního onemocnění, tzn. kuřáky s vysokým konzumem cigaret (více než 20 cigaret denně po dobu nejméně 20 let, popř. kuřáky ve věku nad 45 let), dále osoby, které přišly do styku s tuberkulózou nebo jinou mykobakterií, osoby s profesionální expozicí kancerogenů, osoby s dysplastickými buňkami ve sputu. V roce 2008 se v této souvislosti podrobilo vyšetřením 190 036 osob, tj. o 2 % méně než v roce 2007. Nejpočetnější sledovanou rizikovou skupinou byli kuřáci (123 380) a lidé ohrožení tuberkulózou nebo jinou mykobakterií (59 415). Meziročně se počet sledovaných osob s vysokým konzumem cigaret mírně snížil, více poklesl (o 4 %) počet osob s rizikem plicního onemocnění. Z hlediska pohlaví mezi osobami sledovanými pro zvýšené riziko plicního onemocnění převažovali muži (65 %).

Informace o činnosti ambulantních zařízení oboru TRN jsou shromažďovány prostřednictvím statistického výkazu A (MZ) 1-01, který je součástí Programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví. Zpravodajskými jednotkami jsou bez ohledu na zřizovatele ambulantní oddělení TRN zdravotnických zařízení, včetně ambulantních částí nemocnic.

Vypracovala: Ing. Zdeňka Nováková

Dispenzarizovaní pacienti pro vybranou diagnózu nebo pacienti s vybraným chronickým onemocněním, Česká republika, rok 2008

Onemocnění, Diagnóza MKN 10	Celkem		z toho			
			děti (0–19 let)		osoby nově přijaté	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Zhoubné novotvary DÚ ověřené cytologicky nebo histologicky (C33, C34,0–9, C39.9)	11 627	5 363	-	-	3 167	1 550
Neověřené zhoubné novotvary DÚ	1 156	599	-	-	336	180
Nezhoubné novotvary DÚ (D14.2–4, D19.0)	2 145	1 967	2	2	210	183
Zánětlivá onemocnění plic (J12.0–9, J13, J14, J15.0–9, J16.0,8, J17.0–8, J18.0–9, J85.0–2)	27 357	19 373	465	402	7 491	5 751
CHOPN (J42, J43.0–9, J44.0–9)	116 292	81 490	46	37	12 047	8 886
stadium 1 lehké	33 450	26 189	33	30	3 601	3 338
stadium 2 střední	45 031	31 906	6	4	4 810	3 290
stadium 3 těžké	27 090	17 148	1	3	2 677	1 563
stadium 4 velmi těžké	10 721	6 247	6	-	959	695
Chronická brontichida (J41.0–8)	31 764	21 240	50	55	3 190	2 550
Astma bronchiální (J45.1–9, J46)	73 345	91 518	1 942	1 831	10 235	11 165
stupeň 1 intermitentní	18 422	23 189	641	628	2 660	3 211
stupeň 2 lehké perzistující	25 956	34 773	811	735	3 599	4 223
stupeň 3 středně těžké perzistující	22 996	26 837	457	415	3 276	2 972
stupeň 4 těžké perzistující	5 971	6 719	33	53	700	759
Bronchiektázie (J47)	3 132	2 081	4	7	213	183
Sarkoidóza (D86.0,2)	3 641	5 065	1	2	317	375
Pneumokoniózy (J60, J61, J62.0–8, J63.0–8, J64, J65, J66.0–8)	12 763	493	-	-	180	18
Difúzní plicní fibrózy a alergická alveolitis (J67.0–9, J84.0–9)	3 542	3 392	4	2	421	371
Nenádorová onemocnění pohrudnice (J86.0,9, J90, J91, J92.0,9, J93.0–9, J94.0–9)	5 217	3 085	3	3	559	384
Nemoci plicního oběhu, následky oběhových změn (I26.0,9, I27.0–9, I28.0–9)	4 649	3 384	-	-	605	439
Jiná netuberkulózní onemocnění DÚ se závažným průběhem (J68.0–9, J69.0–8, J70.0–9, J80, J96.0–9, J98.0,4,6–9)	12 876	9 353	325	400	2 399	2 036
Celkem	309 506	248 403	2 842	2 741	41 370	34 071

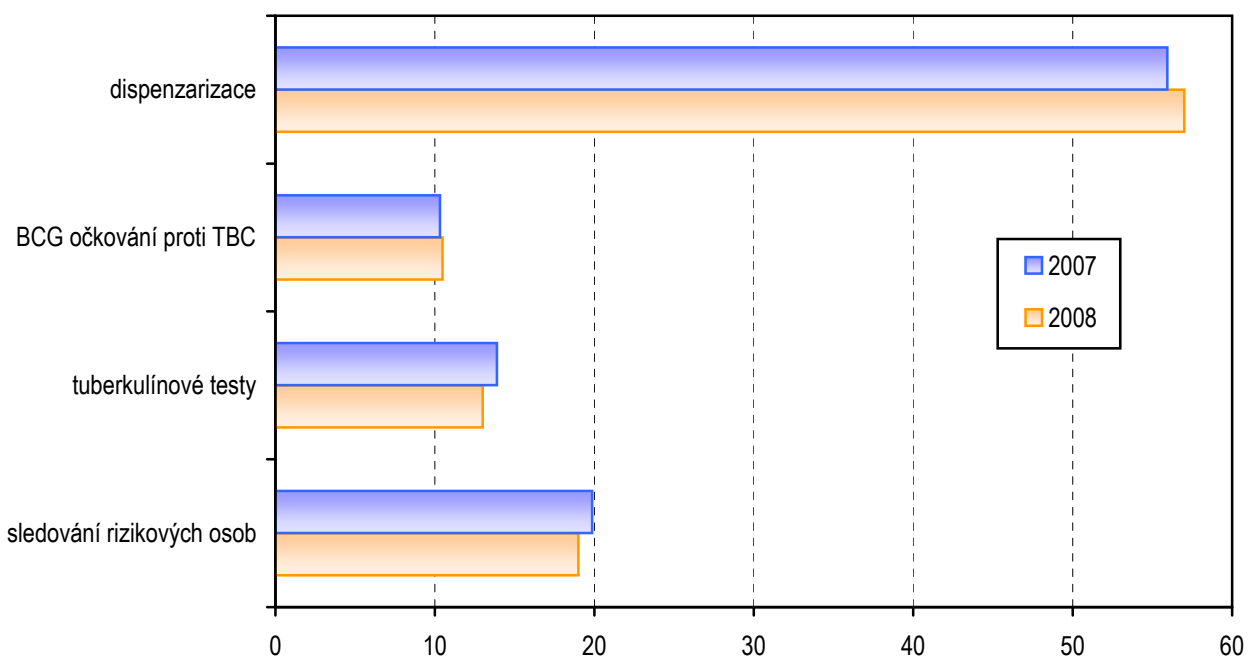
Osoby se zvýšeným rizikem onemocnění TBC nebo plicní rakovinou v krajích ČR, rok 2008

Kraj	Celkem	na 100 tis. obyv.	v tom osoby se zvýšeným rizikem onemocnění			
			TBC a mykobakt.	silní kuřáci	s dysplast. buňkami	s profesionál. expozicí kancerogenů
Hl. m. Praha	26 531	2 165,3	6 285	20 034	61	151
Středočeský	17 318	1 423,3	5 023	11 817	59	419
Jihočeský	6 560	1 033,7	1 981	3 952	11	616
Plzeňský	10 958	1 935,8	3 717	7 079	12	150
Karlovarský	3 117	1 010,1	487	2 300	-	330
Ústecký	26 161	3 135,7	7 147	18 384	114	516
Liberecký	5 088	1 167,5	3 085	1 839	14	150
Královéhradecký	13 432	2 426,7	3 286	9 839	13	294
Pardubický	7 096	1 381,3	3 086	3 455	14	541
Vysočina	7 604	1 478,3	2 755	4 681	33	135
Jihomoravský	11 047	966,0	4 983	5 678	13	373
Olomoucký	9 950	1 550,3	4 572	5 295	16	67
Zlínský	10 113	1 710,9	4 353	5 551	98	111
Moravskoslezský	35 061	2 804,5	8 655	23 476	92	2 838
ČR	190 036	1 822,1	59 415	123 380	550	6 691

Dispenzarizovaní pacienti pro vybranou diagnózu nebo s vybraným chronickým onemocněním v krajích ČR na 100 tisíc obyvatel, rok 2008

Kraj	Celkem	v tom pro					
		zhoubné novotvary ověřené	zánětlivá onemocnění	CHOPN	astma bronchiální	pneumoniózy	ostatní
Hl. m. Praha	8 127,2	396,4	535,0	2 508,9	3 170,6	6,5	1 509,7
Středočeský	4 703,1	96,0	508,6	1 640,9	1 365,4	18,5	1 073,7
Jihočeský	3 570,8	175,4	248,6	1 347,6	1 192,0	11,2	596,1
Plzeňský	4 863,4	74,3	392,2	1 830,1	1 801,5	94,1	671,1
Karlovarský	6 504,8	133,6	752,9	2 282,7	2 411,8	13,0	910,8
Ústecký	5 894,5	161,4	548,9	2 019,4	1 401,0	49,8	1 714,1
Liberecký	3 226,7	118,9	405,2	1 186,1	753,4	12,1	750,9
Královéhradecký	4 510,7	118,1	102,8	1 616,2	1 523,3	96,8	1 053,5
Pardubický	4 694,6	148,3	306,5	1 318,2	2 073,2	15,5	832,9
Vysočina	4 727,7	128,1	269,7	2 157,3	1 211,7	20,6	940,4
Jihomoravský	4 888,6	179,8	476,5	2 260,0	1 265,2	30,0	677,2
Olomoucký	4 019,5	138,4	311,5	1 764,3	419,7	20,1	1 365,6
Zlínský	4 618,6	98,7	463,6	1 422,0	1 179,2	77,4	1 377,6
Moravskoslezský	6 651,7	118,9	610,1	2 079,9	1 528,6	814,1	1 500,1
ČR	5 329,9	162,3	446,4	1 889,5	1 575,0	126,6	1 130,0

Struktura činnosti oddělení TRN (v %) podle počtu ošetřených osob

Struktura osob dispenzarizovaných pro vybrané diagnózy

